

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060105

DOM
2017-11-17
Stockholm

Mål nr
F 8977-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljööverdomstolen, dom 2016-09-30 i mål F 2087-15,
se bilaga A

PARTER

Klagande och motparter

1. Å H R

2. M R

Ombud för 1 och 2:
J M

Klagande och motpart

M J

Ombud: I J

SAKEN

Fastighetsbestämning berörande X och Y i Torsås kommun

Domslut, se nästa sida.

Dok.Id 1362644

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen upphäver mark- och miljödomstolens dom och fastställer Lantmäteriets beslut den 4 maj 2015 i ärende nr H10676.
  2. Mark- och miljööverdomstolen avslår M J överklagande.
  3. Med ändring av punkten 3 i mark- och miljödomstolens dom befriar Mark- och miljööverdomstolen Å H R och M R från skyldigheten att ersätta M J rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen.
  4. M J ska ersätta Å H R och M R för deras rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen med 46 000 kr, varav 36 800 kr utgör ombudsarvode och 9200 kr mervärdesskatt, jämte ränta på det första beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.
-

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Å H R och M R har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa Lantmäteriets beslut. De har även yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska befria dem från skyldigheten att ersätta M J för rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen och yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen med 46 000 kr, varav 36 800 kr utgör ombudsarvode och 9 200 kr mervärdesskatt.

M J har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljööverdomstolens dom och förordna att hela förrättningskostnaden hos Lantmäteriet solidariskt ska betalas av Å H R och M R. Hon har även yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen med 16 775 kr, varav 13 420 kr utgör ombudsarvode och 3 355 kr mer-värdesskatt.

Parterna har motsatt sig varandras yrkanden.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Å H R och M R har, utöver det de framfört i mark- och miljödomstolen, tillagt i huvudsak följande till stöd för sitt yrkande:

Gränspunktens placering

R F har i vittnesförhör i mark- och miljödomstolen uppgett att vid tiden för den första avstyckningen av Z från 15:1 1972 gjordes markeringar i marken för att grovt markera dragning av VA och eventuellt blivande tomter. De rören skiljer sig från de rör som användes vid senare avstyckningar inom Z och sattes av icke lantmätare på behörigt avstånd, ca 1,5 meter, från det som utifrån detaljplanen bedömdes bli gränspunkten vid kommande lantmåteriförrättning. Innan av-

styckningen av Y från Z skedde avstyckning av A från X samt B och C från Z. Samtliga dessa gränsrör stämmer med i lantmåteriförrättning tilldelade koordinater. Detta tyder på att det rör som återfunnits i marken antingen är en grov markering av en lekman inför eventuell kommande avstyckning eller en markering av läget för en nedgrävd sommarvattenledning.

Kartor från förrättningarna 1972, 2008 och 2015 visar att gränsdragningen från den tvistiga punkten (benämnd 18 i 1972 års förrättning, 2640 i 2008 års förrättning och 10040 i 2015 års förrättning) till gränspunkten 19 i 1972 års förrättning (benämnd 2646 år 2008 och oändrad 2015) beskriver en rät linje. Om man i stället använder det befintliga röret i marken uppstår en vinkel mellan gränspunkterna 2640, 8519 och 2646 som inte finns enligt kartan från 2008 års förrättning.

Gränsen mellan X och Y är lagligen bestämd genom förrättningen 1972, vilket innebär att 1 kap. 3 § jordabalken ska tillämpas vid bestämmande av gränsens faktiska läge. Det finns inget järnrör i marken som markerar den gränspunkt som koordinaterna visar. Det talar starkt för slutsatsen att gränsutmärkning som gjordes 1972 inte längre kan fastställas med säkerhet. Återfunna rör i närheten av punkten 18 och punkten 19 har inte samma utseende. Att gränsmärkena 18 och 19 i 1972 års förrättning skulle utförts med olika gränsrör är osannolikt. Att märkena idag är utförda med olika typer av rör talar därför starkt för att det inte med säkerhet går att fastställa gränsens läge. Det leder i sin tur till att gränsen ska anses ha den sträckning som med ledning av förrättningskarta jämte handlingar, innehav och andra omständigheter kan antas ha varit åsyftad, varför Lantmäteriets beslut ska fastställas.

Fördelningen av förrättningskostnaderna

Förrättningskostnaderna ska enligt 14 kap. 10 § fastighetsbildningslagen (1970:988), FBL, fördelas efter vad som är skäligt. Såväl Lantmäteriet som mark- och miljödomstolen har fördelat förrättningskostnaderna med lika delar på respektive fastighet, vilket är det normala sättet att fördela kostnaderna vid en fastighetsbestämning. Det saknas i det här fallet skäl att göra en annan fördelning än vad underinstanserna gjort. Vad M J framfört angående sättet som den tidigare avstyckning skett på, hur och i vilken omfattning man använt och kommer använda markområdet i

anslutning till gräns samt storlek och taxeringsvärde på fastigheterna saknar betydelse för fördelningen av förrättningskostnaderna.

M J har, utöver det hon framfört i mark- och miljödomstolen, tillagt i huvudsak följande till stöd för sin talan:

Gränspunktens placering

Det omtvistade området, mindre än 10 m², har alltid varit en naturlig del av den markerade avstyckade tomten. Avstyckningen av Y skedde i samråd med dåvarande ägaren till Z, M och B J och lantmätaren. Det omtvistade gränsröret fanns kvar och parterna och lantmätaren var överens om att det var det röret som markerade den nordöstra hörnpunkten. Det nu befintliga röret utgör samma rör på samma plats som det rör som visades upp vid avstyckningen 2008. Var-för koordinaterna enligt den tekniska beskrivningen från avstyckningen 2008 ger ett läge ca 1,6 meter väster om det befintliga röret kan inte förklaras. Vid en fastighetsbestämning av en i laga ordning tillkommen gräns är det enligt 1 kap. 3 § jordabalken utmätningen på marken som äger företräde framför förrättningshandlingarnas koordinater.

Fördelningen av förrättningskostnaderna

M J delar inte mark- och miljödomstolens uppfattning att det är skäligt att fördela förrättningskostnaderna med hälften på respektive fastighet. M J har aldrig beställt något arbete avseende fastighetsbestämning. Hon har utan att först få yttra sig i frågan ålagts att betala del av förrättningskostnaden. Ingen tjänsteman har tagit kontakt med henne i försök att finna frivillig uppgörelse om förrättningskostnaderna.

Genom den lagakraftvunna avstyckningen av Y fick M J uppfattningen att det var den förrättningen med tillhörande förrättningskarta som gällde. Makarna J har under nästan 40 års tid nyttjat det omtvistade området, vars gräns de tidigare ägarna till Z godkänt både som grund för arrende-avtal och för köpebrev.

Fastigheten X har ett taxeringsvärde på 7 526 000 kr och en areal om 887 413 m². Det omtvistade området är mindre än 10 m² och ligger i utkanten av X. Det området torde inte kunna användas för eget ändamål. Makarna H R har inte kunnat svara på vad området skulle användas till vid ett bifall till deras talan. Om nu en lantmäteriförrättning var så viktig för makarna H R borde de själva få betala förrättningskostnaderna. Vid bedömningen av skäligheten bör den nytta området har för parterna beaktas. Intresset av att få gränsen fastställd till annat resultat än avstyckningshandlingen från 2008 torde vara ringa för makarna H R och ännu mindre för M J.

M J har till stöd för sin talan åberopat samma bevisning som i mark- och miljödomstolen.

UTREDNINGEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Förhören vid mark- och miljödomstolen och dokumentation från syn har här lagts fram genom underinstansens ljud- och bildupptagning.

Lantmäteriet har framfört i huvudsak följande i yttrande till Mark- och miljööverdomstolen.

Angående återfunna markeringar från förrättning utförd 1972

Av förrättningskartan och koordinatförteckningen i 1972 års förrättning gällande avstyckning från X framgår att det ska finnas gränsmarkeringar i bl.a. gränspunkterna 17, 18, 19 och 20. I samband med fältarbete och sammanträde den 11 mars 2015, i den nu överklagade förrättningen, återfanns gränsmarkeringarna för tre av de nämnda punkterna. Markeringen för punkten 18 återfanns inte vid den i koordinatförteckningen angivna punkten. Förrättningslantmätaren bedömde att det rör som fanns i det nordöstra hörnet var av tunnare karaktär än övriga gränsrör som sattes ut i samband med förrättningen 1972. Dessutom stämde det inte med koordinatförteckningen.

Redogörelse för övriga kontroller i den överklagade förrättningen

För att säkerställa att de återfunna markeringarna vid punkterna 17, 19 och 20 härrörde från förrättningen 1972 söktes efter och återfanns ytterligare två markeringar från den förrättningen, punkterna 13 och 14. Inmätning med gps och kontroll av måtten mellan samtliga återfunna gränsmarkeringar genomfördes. Måtten mellan markeringarna och deras placering visade sig stämma väl överens med de, i förrättningskartan från 1972, angivna måtten och koordinaterna. Samtliga markeringar var även utsatta i marken (rm), vilket de enligt koordinatförteckningen från 1972 skulle vara. Mot den bakgrunden bedömde förrättningslantmätaren att de återfunna gränsrören i ovan angivna punkter härrörde från förrättningen 1972 och att den rättsligt gällande gränspunkten för den nu tvistiga punkten därför är den där gränsmarkeringen av någon anledning försvunnit, punkten 18. Markering av gränspunkten utfördes och anges numera som gränspunkt 10040 i kartan för den nu aktuella förrättningen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Gränsen mellan X och Y blev lagligen bestämd genom avstyckningen 1972 (förrättningsakt 08-SÖD-1079). Vid Lantmäteriets kontrollmätning 2015 vid den nu överklagade förrättningen konstaterades att övriga återfunna gränsmarkeringar från förrättningen 1972 stämde väl överens med de mått och koordinater som anges i kartan och den tekniska beskrivningen i 1972 års förrättningsakt (08-SÖD-1079). Förrättningslantmätaren konstaterade att dessa gränsmarkeringar har likartat utseende. Markeringen på marken i det nordöstra hörnet avviker från de övriga som tillkom under förrättningen 1972. Mot den bakgrunden bedömer Mark- och miljööverdomstolen att en så stor avvikelse som 1,6 meter mellan koordinaterna för gränspunkten 18 i 1972 års förrättning och det rör som hittats i marken innebär att utmärkningen på marken inte längre kan fastställas med säkerhet. Den rättsligt gällande gränspunkten ska därför vara i den punkt som Lantmäteriet bestämt utifrån koordinaterna i 1972 års förrättning. Med bifall till Å H R och M R överklagande ska således mark- och miljödomstolens dom upphävas och Lantmäteriets beslut fastställas.

När det gäller fördelning av förrättningskostnaderna instämmer Mark- och miljööverdomstolen i underinstansernas bedömning att det är skäligt att respektive fastighet ska stå för hälften vardera av förrättningskostnaderna. M J överklagande ska därför avslås.

Vid den utgången ska Å H R och M R befrias från skyldigheten att ersätta M J rättegångskostnader i mark- och miljö-domstolen. Eftersom parterna står i klart motsatsförhållande till varandra ska M J som tappande part ersätta Å H R och M R rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen (se 17 kap. 3 § första stycket och 16 kap. 14 § första stycket FBL). Med hänsyn till målets omfattning och svårighetsgrad bedömer Mark- och miljööverdomstolen den yrkade ersättningen som skälig.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Henrik Löv, tekniska rådet Cecilia Undén, samt hovrättsråden Hans Nyman, referent, och Christina Ericson.

Lina Tengvar har föredragit målet.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen
4:4

DOM
2016-09-30
meddelad i
Växjö

Mål nr F 2087-15

KLAGANDE

M J

Ombud: I J

MOTPARTER

1.Å H R

2.M R

ÖVERKLAGAT BESLUT

Lantmäteriets beslut den 4 maj 2015 i ärende nr H10676, se bilaga 1.

SAKEN

Fastighetsbestämning berörande X och Y

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen ändrar Lantmäteriets fastighetsbestämmningsbeslut på så sätt att gränspunkt 10040 ska lokaliseras till befintligt järnrör i mark som, i gränsens förlängning mellan gränspunkt 8516 och 10040, är beläget ca 1,6 meter öster om punkt 10040 på förrättningskartan.
2. Överklagandet avslås i övrigt.
3. Å H R och M R förpliktas att solidariskt ersätta M J för rättegångskostnader med 94 845 kr inklusive mervärdesskatt, varav 65 000 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.
4. Det åligger Lantmäteriet att göra erforderliga ändringar i förrättningsakten avseende punkt 1 i domslutet.

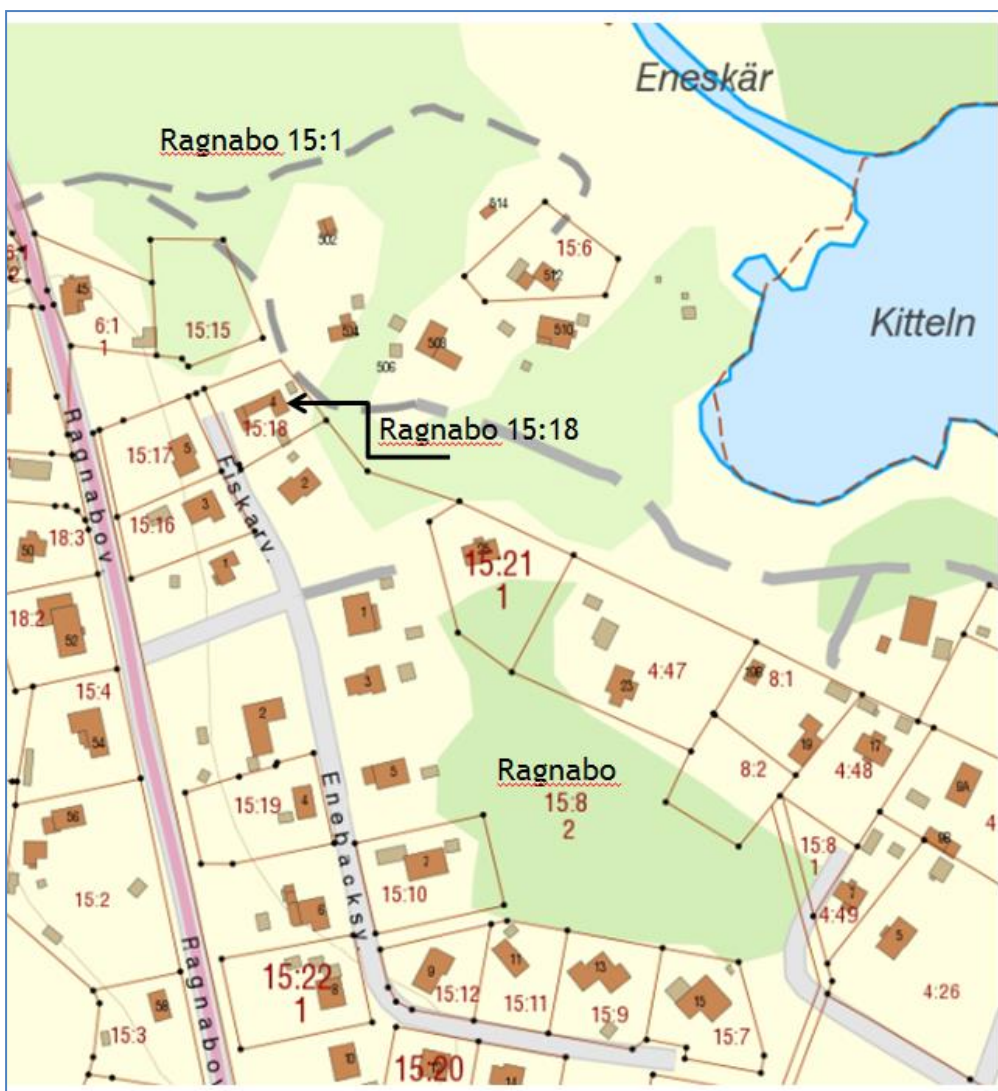

Dok.Id 331990

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:00

BAKGRUND

Å H R, ägare till 99/100 av X, ansökte år 2010 om fastighetsbestämning av gränsen mellan X och Y i det nordöstra hörnet av Y. M R, ägare till 1/100 av X, har senare anslutit sig till ansökan. Fastigheten Z bildades år 1972 genom avstyckning från X (akt 08-SÖD-1079, förrättningskarta, se bilaga 2). Den nu tvistiga gränspunkten tillkom vid denna förrättning och utgör punkt 18 på avstyckningskartan. Inom Z fanns ett antal arrendetomter för fritidshusändamål. Flertalet av dessa är numera avstyckade och bildar egna fastigheter. Y bildades genom avstyckning från Z år 2008 (akt 0834-991, förrättningskarta, se bilaga 3). Gränspunkt 18 enligt ovan fick utgöra nordöstra hörnet av Z. På denna förrättningskarta anges gränspunkten med nummer 2640. Kartan nedan visar bl.a. berörda fastigheters lokalisering.

YRKANDEN M.M.

M J har yrkat i första hand att Lantmäteriets beslut ska ändras avseende sträckan den rätta linjen mellan punkterna 8516, 10040 och 8519 och istället bestämma att den nu befintliga gränsmarkeringen, ett järnrör ca 1,6 meter öster om punkten 10040, är gränspunktens rätta läge, medförande att koordinaten för punkt 10040 räknas om så att den stämmer överens med den befintliga gränspunktens läge på marken. I andra hand har hon yrkat att förrättningen återförvisas till Lantmäteriet för ny bestämning av gränsen. Hon har också yrkat att beslutet om fördelning av förrättningskostnaderna undanröjes. Slutligen har hon yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Å H R och M R har bestritt ändring av Lantmäteriets beslut.

M J har utvecklat talan i huvudsak enligt följande.

Hon förvärvade genom köpekontrakt den 27 maj 2007 del av fastigheten Z. Tomten blev genom avstyckning fastigheten Y. Säljaren var B L, dotter till S H, tidigare ägare till Z. Innan köpet hade hon och hennes make under många år (ca 30 år) arrenderat tomten av S H.

Då arrendetomten var "utslagen" genom rörmarkeringar i marken rådde aldrig tveksamhet om tomtens gränser. Detsamma gällde vid förvärvet genom köp av tomten. Säljare och köpare var överens om tomtens gränspunkter. Även vid lantmåteriförrättningen rådde enighet om gränsmarkeringen i fastighetens nordöstra hörn. Detta var ett rör i marken vilket finns där alltsedan början av 1970-talet.

Söderåkra kommun hade i början av 1970-talet beslutat att bygga ut vatten/avlopp på fritidsområdet "Enebacken", norr om Bergkvara samhälle. Denna mark (X) ägdes då av S H, fader till Å H R. Byggnadsplan

fanns upprättad för området. Markägaren betalade själv kostnaden för planläggningen.

Ett befintligt vatten/avloppssystem finns utbyggt för området (dock inte för 15:1). För att erhålla anslutning till den befintliga va-anläggningen krävde Söderåkra kommun en planmarkering av blivande tomter (17-18 st). Detta för att veta var va-anläggningen skulle anpassas till varje tomt. I samband med utsättningen av tomter, för att markera var servisventiler och avloppsbrunnar skulle placeras markerades varje tomt medelst nedslagna rör i marken. Dessa rör markerade således hörnpunkterna för tomterna. Gränserna skulle också visa tomternas areal/omfattning/, va-nätets placering, avloppsbrunnar m.m. Det ska här antecknas att flera av dessa rör fortfarande finns kvar och i några fall, där avstyckningen av tomterna blivit gjorda fått gälla som gränsmarkeringar.

Den nu aktuella gränsen skapades år 1972, vilket är en lagakraftvunnen gräns som inte får ändras. Man får alltså inte ändra en befintlig gräns genom en ny fastighetsbestämning. År 2008, vid avstyckningen, gjordes bedömningen att gränsröret återfunnits. Därmed var ingen ny gränsbestämning behövlig. Det i sig visar att bedömningen gjordes att det var ett gränsrör man hittade. Kan man inte visa att markören flyttats så är det den befintliga gränsmarkören som gäller. Det är alltså ett mätfel som har gjorts. Om det är samma märke måste det kunna konstateras att den flyttats för att man ska kunna göra en ny bedömning.

Å H R och M R har utvecklat talan i huvudsak enligt följande.

År 2009 uppmärksammade de att fastighetsägaren till Y påbörjat anläggning av tomtin hägnad på gränsen mot deras fastighet X. De kontaktade kommunens handläggare av bygglov som meddelade att han i kontakt med ägaren till Y blivit rådfrågad om behov av bygglov. Fastighetsägaren hade då uppgett att Y gränsade till kommunens mark och fick då beskedet att bygglov inte erfordrades. Det är inte kommunen utan de som äger

angränsande mark, vilket klaganden väl känner till. De blev som sakägare aldrig tillfrågade.

Klaganden, tillsammans med sin make, besökte dem på gården, X, i samband med påbörjat arbete med byggande av ett staket/plank. Maken angav då att han tagit bort ett befintligt rör i marken. Detta har han sedan dess förnekat. Vid okulärbesiktning på plats gjorde Å H R den iakttagelsen att enligt hennes minnesbild av tidigare förhållanden på plats hade ett järnrör markerats i jorden mer österut, samt att det inte hade samma karaktär som övriga gränsrör mellan fastigheterna X och Z. Detta föranledde dem att beställa en geometrisk uppmätning på plats, vilket skedde år 2010 av en person från Metria. Klaganden med make inbjöds att delta, varav sistnämnde var närvarande. Metria gjorde en mätning både geometriskt på mark, samt en GPS-mätning. Båda mätningarna gav överensstämmande resultat, att det befintliga järnröret var beläget mer nordost än tidigare angivna koordinater. Detta järnrör hade annan beskaffenhet än övriga befintliga järnrör, som avgränsar Z från 15:1, vilket Metria noterade. Metria markerade den korrekta platsen efter uppmätta koordinater, vilka väl överensstämde med de uppgivna i tidigare karterad koordinatpunkt från lantmäterikarta. Den platsen markerades med s.k. "spik" i marken. Denna knapp har sedermera försvunnit.

Under de år som paret J arrenderade tomten, fanns ett taggrådsstängsel alldeles invid det elskåp som ligger i tomtens nordöstra del, som rest efter de år marken öster om detta utnyttjades till djurbete. Detta var gränsen mellan fastigheterna X och Z. Det var först i samband med försäljningen och bildningen av Y som gränsen flyttades norrut.

I området finns vattenledningar nerlagda. Åren 1973 och 1974 grävdes sommarvattenledningar ner till sommarstugor på fastigheten X, vilka löper invid respektive under del av klagandens tomt och i just dess norra del. Brunnslotket till dessa ledningar ligger i grusvägen på Z strax väster om klagandens tomt. År 1987 grävde Sydkraft i detta område. Var ledningarna gick

noterades och ska finnas på kommunkontoret. Kan det vara så att dessa har markerats med andra metallrör än de som ursprungligen använts för att markera fastighetsgränsen? Enligt uppgift finns "det många järnrör i marken".

Vid en lantmäteriförrättning år 2008 respektive den nu senaste år 2015 finns koordinater angivna. Dessa är snarlika. Därför blir förrättningen från år 1972, förrättningsakt 08-SÖD-1079, avgörande. Vid denna förrättning anges koordinaterna för den aktuella punkten. Det må så vara att man inom fastigheten Z markerat de individuella tomterna med mindre ej "lantmäterirör", men att gränsen mellan X och Z markerats med "äka" metallrör från Lantmäteriet.

I övrigt motsätter de sig att hela förrättningskostnaden ska betalas av dem.

Mark- och miljödomstolen har den 8 juni 2016 haft sammanträde med syn i målet.

Vittnesförhör har på M J begäran hållits med B J och R F.

DOMSKÄL

Gränspunkt 10040

Den tvistiga gränspunkten tillkom år 1972 då Z bildades, punkt 18 på förrättningskarta tillhörig akt 08-SÖD-1079. Gränsen är lagligen bestämd och vid ett sådant förhållande ska 1 kap. 3 § jordabalken (JB) tillämpas. Reglerna i nämnda lagrum innebär att en gräns, som lagligen har bestämts, har den sträckning som har utmärkts på marken i laga ordning. I anslutning till huvudregeln finns två kompletterande regler.

1. Om utmärkningen inte längre kan fastställas med säkerhet, ska gränsen ha den sträckning som med ledning av förrättningskarta jämte handlingar, innehav och andra omständigheter kan antas ha varit åsyftad.
2. Om gränsens sträckning inte har utmärkts på marken i laga ordning, ska gränsen ha den sträckning som framgår av karta och handlingar.

Av förrättningen år 1972, då både Z och den tvistiga gränspunkten bildades, framgår att punkt 18 markerats med rör i mark. Av den tekniska beskrivningen från förrättningen år 2008, då Y bildades, framgår att gränspunkten benämnd 2640 på förrättningskartan (samma som punkt 18 i 1972 års förrättning) är markerad med rör i mark. Dessa två förrättningar har olika koordinat-system varför koordinaterna inte direkt kan jämföras. Lantmäteriet anger i den nu aktuella förrättningen i protokoll, PR2, att inmätning av återfunna markeringar som tillkom vid avstyckningen av Z har gjorts och att dessa stämde mycket väl överens med koordinatförteckningen i förrättningen. Den aktuella gränsmarkeringen som det råder osäkerhet kring, stämmer inte överens med koordinaterna från förrättningen. Vid de, i förrättningsakten, redovisade koordinaterna för gränsmarkeringen återfinns ingen markering på marken.

Som Lantmäteriet har konstaterat finns det inget järnrör i marken som markerar den gränspunkt som koordinaterna utvisar. Däremot finns det ett järnrör i den punkt som klaganden anser är den rätta punkten. Detta rör är ca 20 mm i diameter och skiljer sig från rörmarkeringen i gränspunkt 2646 i 2008 års förrättning (lika med punkt 19 i 1972 års förrättning). Vid synen kunde iakttagas ett likadant järnrör som markerade en arrendetomt på Z. Det förefaller därför sannolikt att det järnrör som har återfunnit 1,6 meter öster om punkt 10040 har markerat arrendetomten innan denna avstyckades och bildade Y.

Den aktuella gränspunkten tillkom då exploateringsfastigheten Z bildades år 1972. Av 2008 års förrättning framgår att förrättningskartan har framställts dels genom nymätning, dels genom kopiering från registerkartan. Den nya gräns som tillkom vid denna förrättning har mätts in genom nymätning. Befintlig gräns, bl.a. den tvistiga gränspunkten 10040, har sannolikt inte mätts in på nytt utan koordinaterna och uppgifter för denna punkt har då hämtats från 1972 års förrättning. Denna gränspunkt var också den enda sedan tidigare befintliga punkten på gräns som definierar Y, alla övriga punkter har tillkommit i 2008 års förrättning. Både 1972 och 2008 års förrättningar anger att punkten ska vara

markerad med rör i mark. Utredningen i målet styrker inte att något gränsrör som utmärker gränsen har tagits bort eller har flyttats till annat läge. Enligt domstolen förefaller det sannolikt att Lantmäteriet, vid avstyckningen 2008, har nöjt sig med den utmärkning och de koordinater av gränsen som angetts i 1972 års förrättning.

Huvudregeln enligt 1 kap. 3 § JB innebär att gräns har den sträckning som har utmärkts på marken. Som framgår ovan finner mark- och miljödomstolen ingen grund för att frångå huvudregeln innebärande att klagandens överklagande ska vinna bifall vad gäller lokaliseringen av gränspunkt 10040.

Fördelning av förrättningskostnaden

Enligt 14 kap. 10 § fastighetsbildningslagen (FBL) ska kostnaderna för fastighetsbestämning fördelas mellan sakägarna efter vad som är skäligt. Mark- och miljödomstolen delar Lantmäteriets motivering och beslut innebärande att ägarna till respektive fastighet ska stå för hälften vardera av förrättningskostnaden. Överklagandet om ändrad fördelning av förrättningskostnaden ska därför avslås.

Rättegångskostnader

M J har yrkat ersättning för rättegångskostnader med sammanlagt 94 845 kr inklusive mervärdesskatt. Av beloppet avser 1 098 kr (exklusive mervärdesskatt) utlägg för resa med bil, 9 112 kr (exklusive mervärdesskatt) ersättning för tidspillan, 52 000 kr (exklusive mervärdesskatt) ombudsarvode och 17 083 kr (inklusive mervärdesskatt) ersättning för utlägg till G S Fastighetsrätt.

Å H R och M R har beretts tillfälle att yttra sig över begärd rättegångskostnadsersättning men har inte inkommit med yttrande. Begärd ersättning har alltså inte medgetts eller vitsordats såsom skälig av motparterna.

Enligt 16 kap. 14 § första stycket FBL får, efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna, beslutas att sakägare som förlorar målet ska ersätta annan sakägare dennes rättegångskostnad. Bestämmelsen innebär en med hänsyn till de speciella förhållandena i fastighetsmålen påkallad modifiering av den i 18 kap. 1 § rättegångsbalken lagfästa principen om förlorande parts skyldighet att ersätta motparten hans eller hennes rättegångskostnad. Om vissa parter står i ett klart motsatsförhållande till varandra i domstolen bör dock deras kostnader som regel fördelas i enlighet med vad som anges i 18 kap. 1 § rättegångsbalken.

Klaganden M J och motparterna Å H R och M R får i målet anses stå i klart motsatsförhållande till varandra. Huvudregeln i 18 kap. 1 § rättegångsbalken om att tappande part ska ersätta motparten för dennes rättegångskostnader ska därför tillämpas. Å H R och M R ska på grund härav, som huvudsakligen tappande part, utge ersättning för M J rättegångskostnader.

Ersättning för rättegångskostnad ska fullt motsvara kostnaden för rättegångens förberedande och talans utförande jämte arvode till ombud eller biträde om kostnaden varit skälig påkallad för tillvaratagande av partens rätt.

Domstolen bedömer att yrkade kostnader för resa, tidspellan och utlägg till Göran Setterby Fastighetsrätt har varit skälig påkallade för att tillvarata M J rätt.

När det gäller yrkad ersättning för ombudsarvode anser domstolen med beaktande av målets art, omfattning och svårighetsgrad att även den begärda ersättningen för ombudsarvode får anses skälig.

Den sammanlagda ersättningen som motparterna solidariskt ska betala till M J för hennes rättegångskostnader ska alltså bestämmas till 94 845 kr, inklusive mervärdesskatt.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 4 (DV 427)

Överklagande senast den 21 oktober 2016.

Susanne Mörkås

Sören Karlsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Susanne Mörkås, ordförande, och tekniska rådet Sören Karlsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Carolina Bergholtz.